

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 21 (2020)

Χειροθεσία του διευθυντή του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών από τον Οικουμενικό Πατριάρχη

Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, Σταύρος Θ. Ανεστίδης

doi: [10.12681/deltiokms.26648](https://doi.org/10.12681/deltiokms.26648)

Copyright © 2021, Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, Σταύρος Θ. Ανεστίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κιτρομηλίδης Π. Μ., & Ανεστίδης Σ. Θ. (2021). Χειροθεσία του διευθυντή του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών από τον Οικουμενικό Πατριάρχη. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 21, 221–232. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.26648>

X P O N I K A

**ΧΕΙΡΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ
ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ**

Στις 11 Μαρτίου 2018, Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως, στον πατριαρχικό ναό του Αγίου Γεωργίου στο Φανάρι, στο τέλος της θείας λειτουργίας, ο Οικουμενικός Πατριάρχης, κύριος κύριος Βαρθολομαίος, χειροδότησε στο οφφίκιο του Άρχοντος Μεγάλου Ρεφερενδαρίου της Αγίας του Χριστού Μεγάλης Εκκλησίας τον καθηγητή Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη.

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης εξήρε το διδακτικό, ερευνητικό, συγγραφικό και εκδοτικό έργο του καθηγητή Κιτρομηλίδη στην Ελλάδα και σε διακεκριμένα πανεπιστημιακά ιδρύματα της Ευρώπης και της Αμερικής, που τον καθιστά κορυφαίο μελετητή κυρίως ως προς την πολιτική θεωρία του Ευρωπαϊκού και του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης συνεχάρη επίσης τον κύριο Κιτρομηλίδη για το έργο του στο Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, το οποίο υπό την καθοδήγησή του επί μακρά σειρά ετών συμβάλλει στη διαφύλαξη της ιστορικής μνήμης και την καλλιέργεια της γνώσης για τον μικρασιατικό ελληνισμό, το πάλαι ποτέ ποίμνιο της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας.

Στην αντιφώνησή του ο καθηγητής Π. Μ. Κιτρομηλίδης εξέφρασε την ευγνωμοσύνη του προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη για την τιμή της χειροθεσίας του ως Άρχοντος Μεγάλου Ρεφερενδαρίου, επισημαίνοντας ότι θα συνεχίσει με την ίδια συνέπεια και αφοσίωση τη μελέτη της παιδείας και του πνευματικού βίου του γένους και της μαρτυρίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου στη νεότερη ελληνική ιστορία και τον σύγχρονο κόσμο.

Ακολουθούν η προσφώνηση της Α. Θ. Παναγιότητος του Οικουμενικού Πατριάρχου, κυρίου κυρίου Βαρθολομαίου, η αντιφώνηση του καθηγητή Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη και το κείμενο του πατριαρχικού πιττακίου.

Στ. Θ. Α.

11 Μαρτίου 2018

Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ.κ. Βαρδολομαίου
κατὰ τὴν χειροθεσίαν τοῦ Ἐντιμ. κ. Πασχάλη Κιτρομηλίδη
εἰς Ἄρχοντα Μέγαν Ρεφερενδάριον
τῆς Ἁγίας του Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας
(Φανάριον, 11 Μαρτίου 2018)

* * *

Ἐντιμολογιώτατε Ἄρχων κύριε Πασχάλη Κιτρομηλίδη,

Ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία ἀπονέμει ὑμῖν διὰ τῶν χειρῶν τῆς ἡμετέρας Μετριότητος, ἐν τῷ φωτοστολίστῳ Ἱερῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, σήμερον, κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, τό ὄφρϊκιον τοῦ Ἄρχοντος Μεγάλου Ρεφερενδάρου.

Ὁ Ρεφερενδάριος ἦτο, εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καί εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν, ἀξίωμα, τό ὅποιον κατεῖχον πρόσωπα μέ ἐγνωσμένον κῦρος, κληρικοί ἢ λαϊκοί. Ὡς ἐκκλησιαστικός ἀξιωματοῦχος συναντᾶται ὁ Ρεφερενδάριος ἤδη ἀπὸ τοῦ 5ου αἰῶνος. Ἀνελάμβανεν ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Πατριάρχου ἐμπιστευτικὰς ἀποστολάς, διπλωματικοῦ χαρακτῆρος, τόσον πρὸς τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας καί τὰ Πατριαρχεῖα, ὅσον καί πρὸς ἀνωτέρους ἀξιωματούχους τοῦ βυζαντινοῦ κράτους καί κυρίως πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα. Εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν αὐλήν, οἱ Ρεφερενδάρου τῶν Ἀνακτόρων ἐλειτούργουν ὡς σύνδεσμος μεταξύ τοῦ λαοῦ καί τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, μεταφέροντες τὰ αἰτήματα τῶν ὑπηκόων πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα, καί κοινοποιοῦντες ἀρμοδίως τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν.

Μέ αὐτό το ἀρχοντικόν ὄφρϊκιον σᾶς τιμᾶ σήμερον ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης, Ἐντιμολογιώτατε Ἄρχων, κατ' ἰδίαν αὐτοῦ προαίρεσιν καί φιλοτιμίαν, ἐπιβραβεύων τὴν ἀξιάγαστον προσφορὰν ὑμῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, τό Γένος καί τὴν ἐπιστήμην. Εἶσθε γόνος τῆς Μεγαλονήσου καί πνευματικόν τέκνον τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, μιᾶς ἐκ τῶν ἀρχαιότερων Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Ἦδη ἀπὸ τό 1980 ἔχετε τὴν εὐθύνην, ὡς διευθυντής καί γενικός γραμματεὺς, τοῦ ἱστορικοῦ ἐπιστημονικοῦ ἰδρύματος τῆς Μέλπωσ Μερλιέ, τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, καί κατέχετε καί

ἄλλας πολυευθύνους δέσεις. Εἶσθε διακεκριμένος καθηγητής τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καί ἔχετε διδάξει εἰς πολλά παγκοσμίου κύρους Πανεπιστήμια τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς καί τῆς Εὐρώπης. Τό ἐρευνητικόν καί συγγραφικόν σας ἔργον εἶναι ἐκτενές καί ἀνεγνωρισμένον διεθνῶς, γεγονός τό ὁποῖον πιστοποιεῖται καί ἀπό τάς τιμητικές διακρίσεις, αἱ ὁποῖαι ἀπενεμήθησαν εἰς τό πρόσωπόν σας. Σᾶς ἐπαινοῦμεν καί σᾶς συγχαίρομεν.

Ἐχειροδετήθητε σήμερον ὀφφικιάλιος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου διά τήν μέχρι τοῦδε προσφοράν σας. Ἀναμένομεν, ἡ προσγενομένη ὑμῖν τιμή νά λειτουργήσῃ καί ὡς ἔναυσμα καί ἐνδυνάμωσις πρός νέας πνευματικές καί ἐπιστημονικές ἐπιδόσεις καί πρός αὔξησιν τῆς φιλογενοῦς δράσεως καί τῆς ἐνθέου ὑμῶν διακονίας.

Ὡς ὀφφικιάλιος τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀνήκετε πλέον εἰς τόν κύκλον τῶν πολυτίμων συνεργατῶν τῆς ἡμετέρας Μετριότητος, καί τῶν συναγωνιστῶν ἡμῶν εἰς τήν ὑπεράσπισιν τῶν Δικαιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ἔχετε πολλές ικανότητας, πολλές γνώσεις, πολλά χαρίσματα. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἀνάγκην ἀνθρώπων ὡς ἡ ὑμέτερα Ἐντιμολογίτης, μέ ἐπιστημοσύνην, εὐγένειαν, πιστότητα εἰς τάς πατρώας παραδόσεις ἀλλά καί σύγχρονον πνεῦμα. Καί ἡ Ἀδελφότης Ὀφφικιαλίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου «Παναγία ἡ Παμμακάριστος», μέλος τῆς ὁποίας ἔχετε σήμερον καταστεῖ, ἀναμένει τήν συνεργασίαν καί τήν πολύτιμον συμβολήν σας.

Ἐντιμολογώτατε Ἄρχων κύριε Πασχάλη Κιτρομηλίδη,

Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον εἶναι ἡ πρωτόθρονος Ἐκκλησία τῆς Ὁρθοδοξίας καί ὁ ὑπάτος θεσμός τοῦ Γένους. Δέν εἶναι μόνον ἀκοίμητος φρουρός τῆς ἀληθείας τῆς πίστεως τῶν Ὁρθοδόξων, ἀλλά καί τῆς αὐθεντικῆς λειτουργικῆς καί λατρευτικῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας, καί τῆς ὀρθοπραγίας, δηλαδή τῆς ἐν Χριστῷ καί κατά Χριστόν βιοτῆς καί τῆς καλῆς μαρτυρίας ἐν τῷ κόσμῳ. Καθ' ὅλην τήν ἱστορίαν αὐτῆς, ἡ Κωνσταντινουπόλις Ἐκκλησία, ὅταν ὠμίλει, τό ἔπραττε διά τόν Θεόν καί τόν «ἡγαπημένον Αὐτοῦ», τόν ἄνθρωπον. Ὅταν ἐσιώπα, αὐτό συνέβαινε διά τόν ἴδιον λόγον. Ποτέ ὅμως ἡ Ἐκκλησία μας δέν ὑπῆρξεν ἀδιάφορος καί ἀδρανῆς ἀπέναντι εἰς τήν «εἰκονομαχίαν» κατά τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀπέναντι εἰς τήν φαλκίδευσιν τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, ἀπέναντι εἰς τήν ἀδικίαν καί τήν

ἐκμετάλλευσιν, ἐν ἐπιγνώσει τῶν βιβλικῶν λόγων, ὅτι ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον βλέπει, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀγαπᾷ τὸν ἀόρατον Θεόν. «Ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφόν ὃν εἶδρακε, τὸν Θεόν ὃν οὐχ εἶδρακε πῶς δύναται ἀγαπᾶν;» (Α΄ Ἰωάν. δ΄, 21).

Καί σήμερα, ἡ εἰκὼν τὴν ὁποῖαν ἔχομεν διὰ τὸν Θεόν καί τὸν ἄνθρωπον, καθορίζει τὴν στάσιν μας ἅπεναντι εἰς τὴν ζωὴν, εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, εἰς τὸν συνάνθρωπον καί τὸν κόσμον. Ἐάν πιστεύωμεν ὅτι «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ» (Α΄ Ἰωάν. δ΄, 16), ὅτι ἡ αὐτὴ αὐτὴ ἡ Τριάς σημαίνει «ἄρνησιν τῆς μοναξιάς» καί τοῦ αὐτοεγκλεισμοῦ τοῦ ἀτόμου, τότε ἡ ζωὴ μας εἶναι ἀγαπητικὴ, κοινοτικὴ, ζωὴ ἀλληλεγγύης. Ἐάν ἀποθεώωμεν τὸ ἄτομον καί τὰ δικαιώματά του, τότε μετατρέπομεθα εἰς ἐαυτοκεντρικά καί ἐσωστρεφεῖς ὄντα, «χωρὶς παράθυρο στὸν κόσμο», ὅπως ἐλέχθη, τότε θὰ συνεχισθῇ ἡ μείωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνθρώπων μὲ κοινωνικὸν προσανατολισμὸν παγκοσμίως.

Καλούμεθα ἅπαντες νὰ συμπράξωμεν, νὰ ἀγωνισθῶμεν τὸν κοινὸν ἀγῶνα, νὰ ἐνσαρκώσωμεν τὰς φιλανθρωπικὰς κοινωνικὰς παραδόσεις τῆς Ὁρθοδοξίας, νὰ ἐπικαιροποιήσωμεν τὸν «πολιτισμὸν τοῦ προσώπου» εἰς τὸν διάλογον μὲ τὸν σύγχρονον κόσμον, νὰ προωθήσωμεν τὴν κοινὴν μαρτυρίαν ὄλων τῶν ἀνθρώπων καλῆς θελήσεως. Ὅλα αὐτὰ ἀνήκουν εἰς τὸ κέντρον τῆς Ὁρθόδοξου ἡμῶν ταυτότητος. Ὁ διάλογος καί ὁ πολιτισμὸς τῆς ἀλληλεγγύης εἶναι θεμελιώδεις αἵτημα τῆς πίστεώς μας. Ὁ ὀρθόδοξος τρόπος τοῦ βίου, ἐν τῷ ὁποίῳ συμπυκνοῦνται τὸ ὑψηλότερον ἦθος τὸ ὁποῖον ἐγνώρισεν ἡ ἀνθρωπότης εἰς τὴν ἱστορικὴν της πορείαν, ἦτοι ἡ ἀκατάλυτος ἐνότης τῆς πίστεως πρὸς τὸν Θεόν καί τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἀποτελεῖ τὴν ἀυθεντικὴν ἐναλλακτικὴν πρότασιν ζωῆς μέσα εἰς τὸν σύγχρονον πολιτισμὸν τοῦ Ἑξέως.

Μέ αὐτὰς τὰς σκέψεις, σᾶς καλωσορίζομεν, Ἐντιμολογιώτατε Ἄρχων, εἰς τὴν Πόλιν τῶν Πόλεων, εἰς τὸ Σεπτὸν Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας, καταστέφομεν ὑμᾶς, τὴν συνευχομένην ἐκ τοῦ μακρόθεν ἐρίτιμον σύζυγόν σας καί τὸν παρόντα καί συμπανηγυρίζοντα φέρελπιν υἱόν σας, διὰ τῶν πατρικῶν εὐχῶν καί τῆς Πατριαρχικῆς ἡμῶν εὐλογίας, ἐπικαλούμενοι ἐφ' ὑμᾶς καί ἐπὶ πάντας τοὺς συναχθέντας ἐπὶ τὸ αὐτὸ σήμερον ἐν Φαναρίῳ τὴν ἄφθονον χάριν καί τὴν ἀγαθουργὸν εὐλογίαν τοῦ ζωηφόρου Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Ἄξιος!

Αντιφώνηση
προς την
Αυτού Θειοτάτη Παναγιότητα τον Οικουμενικό Πατριάρχη
κατά τη χειροθεσία εις
Άρχοντα Μέγα Ρεφερενδάριο
της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας
11 Μαρτίου 2018
Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως

Παναγιώτατε Πάτερ και Δέσποτα,

«Ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεῖρ Κυρίου καὶ ἐξήγαγέ με ἐν Πνεύματι Κύριος καὶ ἔθηκέ με» εἰς τὰς αὐλὰς τῆς Μεγάλης Εκκλησίας, ταπεινὸν δερᾶποντα τῆς παιδείας τοῦ γένους καὶ τῆς ἱστορίας τῆς Εκκλησίας τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων. Ἐνα ἰσχυρὸ συναίσθημα ταπεινώσεως καὶ συστολῆς συνέχει τὴν καρδίαν μου τὴν ἱεράν αὐτὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν, διὰ τῶν τιμῶν χειρῶν τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος, λαμβάνω τὴν εὐλογίαν νὰ συγκαταλεχθῶ μεταξὺ τῶν ἀρχόντων τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Εκκλησίας. Ἡ ἱερότης τῆς στιγμῆς καὶ τὸ ὕψος τῆς διακρίσεως λειτουργοῦν μέσα μου ὡς ἐπιταγὲς ἀναδρομῶν καὶ αυτοκριτικῶν ἀποτιμήσεων τῆς ἐπιγείου διακονίας μου. Διακόνησα κατὰ τὶς δυνάμεις μου τὴν παιδείαν τοῦ γένους ἀπὸ τῶν ἐπάλλεων τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ ἀγωνίστηκα νὰ διδάξω τοὺς νέους τὶς ἀξίες τῆς ἐλληνικῆς πνευματικῆς παραδόσεως, τὴ δικαιοσύνη καὶ τὴν ἐλευθερία, ἀξίες οἱ ὁποῖες συνιστοῦν τὶς πηγές καὶ τὰ ἠθικὰ θεμέλια τοῦ ευρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς πολιτικῆς φιλοσοφίας ἣ ὁποία τὸν ἐξέφρασε. Μέρимνά μου υπήρξε συγχρόνως νὰ μεταδώσω πρὸς τοὺς νέους τὴ συναίσθηση τοῦ κάλλους τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας στὴν ὁποίαν ἐκφράσθηκε ἡ δημιουργικότητα τοῦ ἐλληνισμοῦ, δεωρώντας τὸ ἔργο αὐτὸ ἐπιβεβλημένη ὑποχρέωση ὅσων διακονοῦν τὴν ἀνωτάτη παιδεία, κατὰ τὸ προηγούμενο καὶ τὰ διδάγματα τῆς ολκάδος τῆς παιδείας τοῦ γένους, τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἣ ὁποία ἀπέβλεπε νὰ καθιστᾷ τοὺς τροφίμους τῆς «βαθεῖς τῆς γλώσσης μύστας» κατὰ τὸν Μανουὴλ Γεδεών.

Ἡ ἐξοικείωση με τὶς δημιουργικῆς ἐκφάνσεις τῆς ἐλληνικῆς στὴ μακρὰ διαχρονία ἀποτελεῖ τὸ ἀναγκαῖο θεμέλιο τῆς παιδείας, ἣ ὁποία μας καθιστᾷ

ικανούς να αφουγκραζόμαστε τις απηχήσεις της τραγικής ποιήσεως του Αισχύλου και του Σοφοκλέους στη χριστιανική υμνογραφία των Μέσων χρόνων, και να βιώνουμε τις συγκινήσεις τις οποίες μπορούν να αισθανθούν όσοι διαθέτουν επίγνωση ότι είναι φορείς της αρχαιότερης και πάντα ζωντανής πνευματικής παραδόσεως του ευρωπαϊκού κόσμου.

Αν αυτές υπήρξαν οι μέριμνες της εκπαιδευτικής μου διακονίας, την ερευνητική μου προσπάθεια αφιέρωσα κατά μεγάλο μέρος στη μελέτη της παιδείας και του πνευματικού βίου του γένους και της μαρτυρίας της Εκκλησίας κατά τους χαλεπούς καιρούς των κάτω χρόνων στους κόλπους της κοινωνίας των του Χριστού πενήτων και στις αρχαίες κοιτίδες του χριστιανικού ελληνισμού στη Μικρά Ασία. Ανακαλύπτει ο ερευνητής, ο οποίος συχνά προσπαθεί να ανακτήσει την ιστορία κυριολεκτικά «ἀπὸ σκυβάλων», ἀπὸ ὅσα σπαράγματα των πηγῶν επέτρεψε η πονηρία των καιρῶν να παραδοθῶν ἕως ἡμῶν, την επιμονή και τη βούληση ἰδίως της Εκκλησίας για τη συντήρηση και μεταλαμπάδευση της παιδείας, της παρακαταθήκης των ελληνικῶν και των ιερῶν γραμμάτων των οποίων η καλλιέργεια εξασφάλισε τη συνοχή και την επιβίωση του γένους. Ανακαλύπτει επίσης ο μελετητής της ιστορίας των κάτω χρόνων το ἔπος της μαρτυρικής προσπάθειας της Εκκλησίας να διατηρήσει ζωντανές τις οικουμενικές αξίες του χριστιανισμού ως περιεχόμενο της κανονικής της συνειδήσεως και της ποιμαντικής της πράξεως και να ανταποκριθεῖ με αὐτὸν τον ἠθικὸ ἐξοπλισμὸ πρὸς τους πειρασμούς της νεωτερικότητας. Θεωρῶ ὅτι αὐτοὶ εἶναι λόγοι καταλυτικοὶ για να αφιερωθεῖ η επίγειος πορεία ενός πνευματικῶν ἐργάτη σε αὐτὸ το ἔργο και το ἔπραξα κατὰ δύναμιν.

Ἡ ανεκτίμητη μαρτυρία της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως υπήρξε ακριβῶς η περιφρούρηση των οικουμενικῶν αξιῶν, τις οποίες διδάσκει η Καινὴ Διαθήκη και δη ο Απόστολος των Ἐθνῶν, και η ἀπόδειξη της ακαταμάχητης ζωτικότητάς τους ἀπέναντι στις προκλήσεις και τους πειρασμούς του κόσμου, ἰδίως ἀπέναντι στις ιδεολογίες της μερικότητας και τις αποκλειστικότητας, ὅπως τυγχάνει να εἶναι ο εθνικισμὸς και οι αποφύσεις του. Ἡ προσήλωση της Εκκλησίας στις οικουμενικές αξίες συχνά ἀπέβαινε μαρτυρική, συνεπαγόταν πικρίες και ταπεινώσεις, ἀλλὰ παρέδωσε αυθεντική και γνήσια μέχρι των ημερῶν μας τη ζεῖδωρο μαρτυρία της πίστεώς μας και επιβεβαίωσε ἐκάστοτε, μέσα στις δοκιμασίες, στις συνειδήσεις των πιστῶν ὅτι «πύλαι Ἰδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς».

Αὐτὴ τη μαρτυρία της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως μας διδάσκει η ἔρευνα της ιστορίας της κατὰ τους κάτω χρόνους και αὐτὴν ακριβῶς τη

μαρτυρία προσπάθησα με επιμονή, όσο μου επέτρεπαν οι ταπεινές μου δυνάμεις, να μεταφέρω προς τη διεθνή επιστημονική κοινότητα. Πρόκειται για τη μαρτυρία την οποία βλέπουμε να παραμένει ζωντανή, να ανανεώνεται, να εμπλουτίζεται και να διευρύνεται και να αποβαίνει ανεκτίμητη και ελπιδοφόρος υποθήκη για το μέλλον της Ορθοδοξίας, επί των ημερών της ευκλεούς πατριαρχίας της Υμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητας. Συμπληρώνεται ήδη η τρίτη δεκαετία της οικουμοτροφίας του οικουμενικού θρόνου υπό της Υμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητας. Τα οράματα τα οποία η Υμετέρα Θειοτάτη Παναγιότης μετέβαλε σε πράξη και μαρτυρία του Οικουμενικού Πατριαρχείου, η εμπέδωση της κανονικής συνειδήσεως στην κοινωνία των Ορθοδόξων Εκκλησιών, ο διάλογος της καταλλαγής με τις άλλες ομολογίες και δρησκείες, η αφύπνιση της συνειδήσεως του κόσμου υπέρ της κτίσεως του Θεού την οποίαν απειλεί η αλαζονεία και η πλεονεξία της πεπτωκυίας ανθρωπότητας, η αναζωογόνηση της λατρείας στις κοιτίδες της χριστιανικής πίστεως στη Μικρά Ασία, η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της ελπίδας και της προοπτικής, η οποία απέδειξε ότι η αποστολική και πατερική Ορθοδοξία παραμένει ζώσα μαρτυρία ικανή να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις των καιρών, και πλείστα άλλα τα οποία «ἐπιλήψει με διηγούμενον ὁ χρόνος», συνδέτουν μία ὄντως εξόχου σημασίας παρακαταθήκη προς τον χριστιανικό κόσμο και προς την ανθρωπότητα ολόκληρη πέραν των ορίων των δρησκευτικών κοινοτήτων, την οποία προσφέρει η Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως στις απαρχές της τρίτης χριστιανικής χιλιετίας. Για τον μελετητή της ιστορίας του γένους και της Εκκλησίας η επίγνωση της σημασίας του επιτεύγματος αυτού συνιστά δικαίωση της αφοσιώσεως σε αυτό το έργο και πηγή ευφροσύνης πνευματικής για την ευλογία την οποία η Υμετέρα Θειοτάτη Παναγιότης ηγαδύνθη να επιδαφιλεύσει προς την οικογένεια και την ταπεινότητά μου, συγκαταριθμούσα ημάς εις τους παροικούντας τας αυλάς της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας. Η συγκίνησης η οποία με συνέχει μπορεί μόνον να εκφρασθεί με τους απλούς λόγους της Θεομήτορος προστάτιδος αυτής της Πόλεως των πόλεων, ὅπως τους καταγράφει ο ιερός Ευαγγελιστής:

Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον
ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τοῦ δούλου αὐτοῦ.

Από βάθους καρδίας ευχαριστώ την Υμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα.

Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης

Ἐπιτελεσθῆναι τὴν ἐπιτομήν τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς εἰς τὸ ὁφθίκιον τοῦτο προχειρίσεως αὐτοῦ γενομένης ἰδίας ἡμῶν Πατριαρχικαῖς χερσὶ τῆ σήμερον, ἰα' Μαρτίου, βῆ', Κυριακῆ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου.

Ἀριθμ. Πρωτ. 197

Τοὺς εὐσεβεῖα καὶ ἀρετῇ κεκοσμημένους καὶ πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως χρησίμους καὶ εὐεργετικούς τῇ Ἐκκλησίᾳ ἑαυτοὺς καταδεικνύοντας, ζήλω τε ἐνθέῳ περὶ τὰ κοινὰ ἀμφιπονομένους, τιμᾶν οἶδε, χαίρουσα, ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, ὀφθικίων τε ἀπονομαῖς τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐκαίρως ἐνδείκνυσθαι εὐνοίαν.

Ἐπειδὴ τοίνυν τοιούτοις ἀγαστοῖς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς, ζηλωτῆς τε φιλοτιμίας καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀφοσιώσεως, προτερήμασι κεκοσμημένους ἀποδέουσαι καὶ ὁ Ἐλλογιώτατος κύριος Πασχάλης Κιτρομηλίδης, φιλευσεβῶς καὶ φιλογενῶς πολυτίμους προσφέρων ὑπηρεσίας τῷ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ, ἡ Μετριότης ἡμῶν, ἐπιβραβεῦσαι βουλομένη τὴν τοιαύτην αὐτοῦ ἀφοσίωσιν καὶ προσήλωσιν, ἔγνω, κατ' ἰδίαν Πατριαρχικὴν αὐτῆς φιλοτιμίαν καὶ προαίρεσιν, ἀπονεῖμαι αὐτῷ τὸ ὁφθίκιον τοῦ Ἄρχοντος Μεγάλου Ρεφερενδαρίου τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς εἰς τὸ ὁφθίκιον τοῦτο προχειρίσεως αὐτοῦ γενομένης ἰδίας ἡμῶν Πατριαρχικαῖς χερσὶ τῆ σήμερον, ἰα' Μαρτίου, βῆ', Κυριακῆ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου.

Ἐφ' ᾧ καὶ γράφοντες ἀποφαινόμεθα ἵνα ὁ ἔξονομασθεὶς Ἐλλογιώτατος κύριος Πασχάλης Κιτρομηλίδης ὑπάρχη ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ λέγηται Ἐντιμολογιώτατος Ἄρχων Μέγας Ρεφερενδάριος τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς προσηκούσης τῷ ὁφθικίῳ τούτῳ τιμῆς πάντοτε καὶ παρὰ πάντων ἀπολαύων καὶ ἀξιούμενος.

Ὅθεν, εἰς ἐνδειξιν, ἀπελύθη καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον Πατριαρχικὸν Εὐεργετήριον Γράμμα, δοθέν μετ' εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν ἡμῶν τῷ Ἐντιμολογιώτῳ κυρίῳ Πασχάλῃ Κιτρομηλίδῃ, Ἄρχοντι Μεγάλῳ Ρεφερενδαρίῳ τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ βῆ', κατὰ μῆνα Μάρτιον (ἰα')

Ἐπινεμήσεως ΙΑ'

Ἐπιτελεσθῆναι τὴν ἐπιτομήν τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς εἰς τὸ ὁφθίκιον τοῦτο προχειρίσεως αὐτοῦ γενομένης ἰδίας ἡμῶν Πατριαρχικαῖς χερσὶ τῆ σήμερον, ἰα' Μαρτίου, βῆ', Κυριακῆ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου.

